

תאריך עדכון: יולי 2018

זהויות יהודיות בעולם משתנה

64-713-01

פרופ' לריסה רמניק

סוג הקורס: קורס בחירה לתואר ראשון

היקף שעות: 1 ש"ש

סמסטר: ב'

שנת לימודים: תשע"ט

אתר הקורס באינטרנט: מודל

א. מטרת הקורס: חשיפת התלמידים לפלורליזם יהודי בעולם המודרני ולמגוון זהויות יהודיות בארץ ובתפוצות.

ב. תוכן הקורס: מהו יהודי? קשה להגיע להגדרה חד-משמעית. הקורס חושף את התלמידים הישראלים (לרוב בעלי תפיסה אתנוצנטרית ומקומית) לריבוי זהויות יהודיות בארץ ובתפוצה היהודית העולמית בת זמנינו. ננסה לפנח את המורכבות של זהות יהודית כהצלבה בין ההיבט הדתי, הלאומי, והתרבותי. כמו כן, נדון ברצף זהותי ביחס לדת – מחילוני/אתאיסטי דרך עדות רפורמיות ועד לפלגים חרדיים שונים. נדון בפערים בתפיסת היהדות ואורח חיים בין ישראלים ויהדות התפוצות לאור תהליך ההתבוללות. נדבר על דמוגרפיה והמשכיות יהודית, דפוסי משפחה והולדה בארץ ובתפוצות. תוך כדי התייחסות לנושאים האלה, נלמד על קהילות יהודיות גדולות בעולם: יהדות דוברת רוסית, יהודי צפון ודרום אמריקה, ויהודים באירופה (צרפת, אנגליה, גרמניה).

מהלך השיעורים: הרצאות פרונטליות בליווי מצגות

בתכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים:

שיעור 1. מיהו יהודי? בעיות ההגדרה החד-משמעית בעידן המודרני. מזהות כפויה לזהות רצונית. יהדות בין דת, אתניות ולאום. תהליך ההתבוללות (assimilation)

דלה-פרגולה, תשע"ו. מחשבות על מדינת ליבה והזדהות יהודית

שיעור 2. היסטוריה יהודית: אלפאים שנות חיים בתפוצות ואימוץ זהויות לאומיות של ארצות הביות - לפני הקמת המדינה. סרטוט כללי של הקהילות העיקריות בתפוצות.

קימרלינג (2004). מהגרים, מתיישבים, ילידים. עם עובד. חלק ראשון: המדינה, הקשרה ההיסטורי והגלובלי.

שיעור 3. תהליך החילון ורצף זהויות דתיות: בין אתאיסטים לבין פונדמנטליסטים יהודיים

ידגר (2010). מעבר לחילוניות, מבוא ופרק 3
קימרלינג (2004) פק 7: חילוניות יהודית-ישראלית ומקורותיה.

שיעור 4. זהויות פוליטיות: יהודים, קפיטליזם, קומוניזם/סוציאליזם ומה שביניהם
מאמר יתווסף בהמשך

שיעור 5. בין יהודי גלוי ליהודי חדש – הנדסת הישראליות

שפירא, אניטה (1997). יהודים חדשים, יהודים ישנים
יצחק קונפורטי (2009). היהודי החדש במחשבה הציונית.

שיעורים 7-8. דמוגרפיה יהודית וסוגיית ההמשחיות: משפחה, הולדה והזדקנות האוכלוסייה.
נשואי תערובת, מוצא יהודי חלקי והתבוללות

שיעורים 9-10. קהילות יהודיות גדולות בתפוצה (דיאספורה): צפון אמריקה, דרום אמריקה,
אירופה ובריה"מ לשעבר

Handbook of Israel (2016), Topic XII

שיעורים 11-12. הגירה יהודית בעידן המודרני (מאה 20 ו-21): עליה לישראל והגירה למערב

Remennick (2007). Russian Jews on Three Continents. Conclusion.

שיעור 13. סיכום: פלורליזם יהודי ועתיד של עמיות יהודית (Jewish peoplehood)

Handbook of Israel (2016), Topic XII

ג. דרישות קדם: שליטה סבירה בעברית ובאנגלית

ד. חובות הקורס: נוכחות בשני-שליש שיעורים לפחות.

חובות / דרישות / מטלות: סיכום של שלושה מאמרים במהלך הסמסטר ומבחן בית

ה. מרכיבי הציון הסופי ציון מספרי (20% סיכומים, 80% מבחן בית)

ו. ביבליוגרפיה:

ספרי הלימוד וספרי עזר נוספים:

Ben-Rafael, Eliezer et al., eds. (2016). *Handbook of Israel: Major Debates*. Oldenburg: DeGruyter. Topic XII: Israel-Diaspora.

Dash Moore, Deborah and S. Ilan Troen (eds.). *Divergent Jewish Cultures: Israel and America*. New Haven: Yale University Press, 2001.

Rebhun, Uzi and Waxman, Chaim I., Eds. (2004). *Jews in Israel. Contemporary Social and Cultural Patterns*. Brandeis University Press.

Remennick, Larissa (2007). *Russian Jews on Three Continents: Identity, Integration, and Conflict*. Transaction Press.

שפירא, אניטה (1997). *יהודים חדשים, יהודים ישנים*. ת"א: עם עובד. הקדמה, עמ' 122-191.
קימרלינג, ברוך (2004). *מהגרים, מתיישבים, ילידים*. ת"א: עם עובד.

המנעך היהודי בעידן של זהות גמישה: עמדות יהודי העולם. דו"ח מיוחד של המכון למדיניות העם היהודי, 2016. http://www.jpji.org.il/uploads/2016Dialogue_heb.pdf

יעקב ידגר (2010). *מעבר לחילון: מסורתיות וביקורת החילוניות בישראל*. כתר ומכון הרטמן.

מאמרים:

סרג'ו דלה-פרגולה. מחשבות על מדינת ליבה והזדהות יהודית: הקשרים, תהליכים, תשואות, השלכות. *הגירה תשע"ו*, מס' 5.

יצחק קונפורטי (2009). היהודי החדש במחשבה הציונית: לאומיות, אידאולוגיה והיסטוריוגרפיה. ישראל. 16.

Yedgar, Yaakov (2013). 'Religion and politics' in Israel: The mythology of Jewish nationalism. +972 Magazine 28-8-2013.

Levy, Shlomit, Levinson, Hanna and Katz, Elihu (2004). The many faces of Jewishness in Israel. Pp. 265-284 in Rebhun & Waxman (eds) *Jews in Israel*.

Leonard, Saxe, Ted, Sasson, and J.K., Aronson. (2014). Pew's Portrait of American Jewry: A Reassessment of the Assimilation Narrative. In: Arnold Dashefsky & Ira Sheskin (Eds.), *American Jewish Yearbook* 2014, Vol. 114, pp. 71-81.

Charles Liebman and Yaacov Yadgar, Israeli Identity: The Jewish Component, In: Anita Shapira (ed.), *Israeli Identity in Transition*. Westport, CT: Praeger, 2004, pp. 163-183.

Pew Research Center. 2013. A Portrait of Jewish Americans: Findings from a Pew Research Center Survey of U.S. Jews. Washington, D.C.

חומר מחייב למבחנים: יושם באתר הקורס